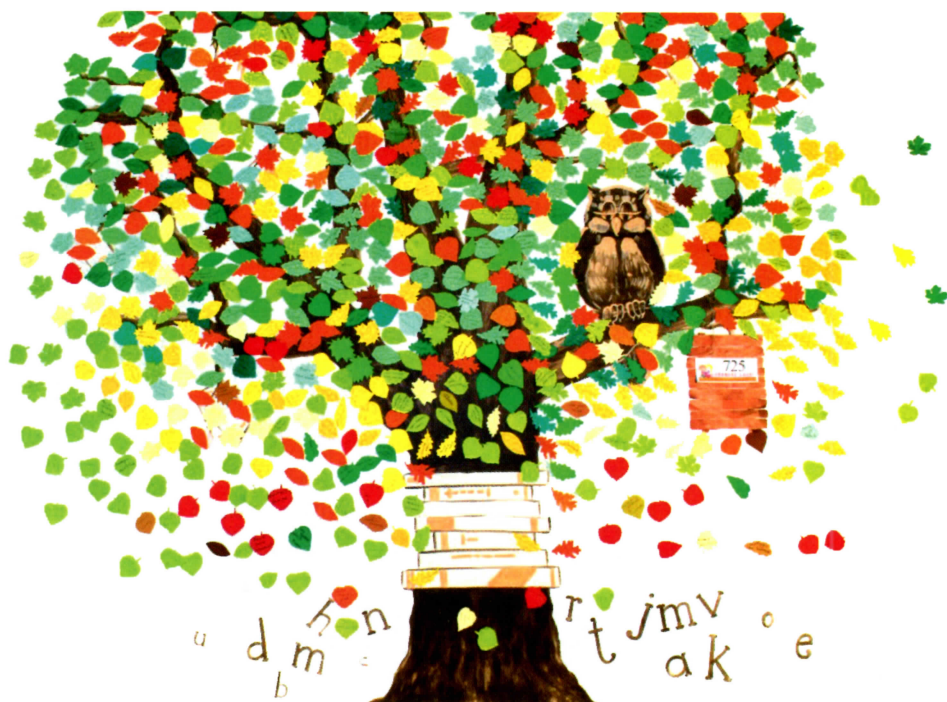

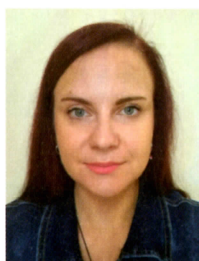
► Paide 2016. aasta suvelugemiste puu. Järvamaa Keskraamatukogu lasteosakond. Foto: Aive Äärma

Suvevaheaeg koos raamatuga

Lga raamatukogu – ja iseäranis laste- ja noorteosakondade – eesmärgiks on hoida oma noori lugejaid. Laste varakult lugema innustamine aitab neil saavutada raamatutega sideme, mis jääb kestma aastateks. Selle sideme tekkimisele ja tugevnemisele aitavad kaasa paljudes Eesti raamatukogudes toimuvad suvised lugemisprogrammid. Andmaks neist ülevaadet, tulid mitmed raamatukogud lahkelt appi, et jagada Nukitsa lugejatega oma kogemusi ja mõtteid.

Suvelugemisprogrammi eesmärk on innustada lapsi mängulise tegevuse kaudu raamatutega tutvust tegema. Pikk suvevaheaeg annab raamatukogudele võimaluse lastele näidata, kuidas lõbus ajaviide lugemine on. Lapsed loevad vabal valikul või eelnevalt koostatud nimekirja alusel läbi mingi hulga raamatuid ja lahendavad vajadusel ka loetud raamatuga seotud ülesanded. Tublisid lugejaid premeeritakse programmi kestel ja/või hooaja lõpuüritusel. Ühelt poolt motiveerib selline tegevus lapsi lugema, kuid teisalt soodustab ka lugemisega seotud positiivset kogemust.

Suvelugemisprogramm pole sugugi uus ettevõtmine – Nukitsaga oma kogemust jaganud tõelistele „veteranide-

Sandra Jürgenson,
Põltsamaa
raamatukogu
lastekirjanduse
spetsialist

le“ oli 2021. aasta hooaeg juba kolmeteistkümnene. Tavaliselt alustatakse juuni alguses, kui lapsed koolivaheajale suunduvad, ja lõpetatakse augusti teises pooles.

Raamatute valimisel on lastele valdavalt antud vabad käed. Paljulugenud laps ei pruugi nimekirjast sobivat raamatut leida ja seega on hea, kui ta saab oma lugemisvalikud ise teha. Valmis nimekirja puhul võib komistuskiviks saada muuhulgas raamatueksemplaride vähesus, eriti juhul, kui suvelugemisest võtavad osa ka raamatukogude harukogud. Raamatu leidmist võivad hõlbustada ja lõbusamaks muuta kõikvõimalikud etteantud teemad ja väljakutsed, näiteks tuleb läbi lugeda raamat,

mis on ilmunud lugeja sünniaastal või mille autori nimi algab sama tähega kui lugeja eesnimi. Nii on toimunud Tartu linnaraamatukogu laste- ja noorteosakonnas, Põltsamaa keskraamatukogu lasteteeninduses, Kärkla linnaraamatukogu lasteosakonnas jm.

Võrumaa keskraamatukogu lasteosakonnas koostavad raamatukogutöötajad programmis osalevatele lastele lugemisnimestikud ning küsimused loetu kohta. Raamatut tagastades saab laps küsimustiku, millele vastamise järel lüüakse ta lugemispassi templijäljend.

Raamatukogud koostavad nimekirjad küll ise, kuid teretulnud on ka õpetajate soovitused ja täiendused. Järvamaa keskraamatukogu lasteosakonna juhataja Heli Lepa sõnul on eduka suvelugemise taga koostöö kooli-raamatukoguhoidjate ja õpetajatega, kes ise on huvitatud, et nende lapsed loeksid.

Suurendamaks ühtset kogukonnatunnet ja sidumaks lapsi raamatukoguga, on Tartu linnaraamatukogu Tamelinna harukogus tavaks meisterdada raamatukogu seinale suur paberist tammepuu. Programmis osalejatel on võimalus tammelehtedega kujundada omanimeline puuoks. Loetud raamatu vastu saadakse paberist tammeleht, millele kirjutatakse raamatu autor ja pealkiri ning hinnang raamatule viiepallisüsteemis. Lehed paigutatakse puule ja külastajatel avaneb võimalus näha, milliseid raamatuid lapsed on lugenud ja millise hinnangu loetule andnud.

Viljandi linnaraamatukogu laste- ja noortekirjanduse osakond läheneb oma suvelugemisprogrammi koostamisele aga teistsuguse nurga alt. Igal nädalal saavad osalejad raamatukogust vastavalt oma vanusegrupile uue mängulise nuputamist nõudva ülesande, mille peavad järgmiseks nädalaks mõne raamatu abil lahendada. Järvamaa keskraamatukogu lasteosakonnas püstitati aga Paide linna 725. sünnipäeva aastal ülesandeks lugeda suve jooksul läbi 725 raamatut. Tartu linnaraamatukogu laste- ja noorteosakonnas on lugemispassi viie ülesande hulgast traditsiooniliseks kujunenud lugemissoovitus lemmikraamatu kohta. Kõik laste lugemissoovitused avaldatakse pärast programmi lõpu raamatukogu lastelehel Raamatukrati lugemisblogis.

Kuigi raamatuid valides on lastel sageli võimalik ise otsustada, on enamikus raamatukogudes ette antud arv, mitu raamatut tuleb läbi lugeda või mitu ülesannet sooritada, et osaleda hooaja lõpuüritusel ja auhindade

loosimisel. Üldiselt oodatakse vähemalt viie raamatu läbilugemist. Arvestust peetakse osaluspasseide põhjal, millesse osaleja iga loetud raamatu ja sooritatud ülesande kohta templeid või kleebiseid kogub. Läbiloetud raamatute eest saavad lapsed sageli premeeritud mõne magusa üllatusega, näiteks šokolaadi või kommiga. Lõpuüritusena on raamatukogudel tavaks külla kutsuda mõni tuntud kirjanik või muu huvitav inimene, korraldada ühine väljasõit vms. Ürituse käigus jagatakse enim lugenutele auhindu ja süüakse kooki.

Mitmed suvelugemisprogramme läbi viivad raamatukogud tõdevad, et programm suurendab külastajate arvu ja lugemust. Suvelugejate hulk võib varieeruda kümnest mitmesajani. See sõltub suuresti raamatukogu asukohast – linnas on lapsi ja seega ka osalejaid mõistagi rohkem kui maaraamatukogus. Tavaline on seegi, et algselt programmiga ühinenud laste arv on hooaja lõpuks vähenenud. Sõprade õhutusel või mõjul alustanud lapsed kaotavad asja vastu huvi või ei soovi sooritada osalemiseks vajalikke ülesandeid. Osalejate arvu mõjutab ka õpetajate ja raamatukogu omavaheline koostöö ja see, kas raamatukogu ja kool asuvad lähestikku või pikema vahemaa taga.

Valga keskraamatukogu lasteosakonna juhataja Ulvi Linnu sõnul on suvelugemine üks väärt ja hea moodus, kuidas lapsi raamatutele ja lugemisele lähemale tuua. See annab lastele võimaluse tutvuda erinevate lastekirjanike loominguga, samuti puutub lugeja kokku žanritega, millega eelnevalt ehk vaid põgus tutvus on tehtud. Nii tõdeb Tartu linnaraamatukogu laste- ja noorteosakonna töötaja Anu Amor-Narits, et teemavalikusse lisatud luuleraamatud on täidetud ülesannetes saanud positiivset vastukaja. Lapsed tunnistavad endalegi üllatuseks, et ei teadnud ennemalt, et luuletused võivad olla niivõrd toredad.

1 2017. aasta suvelugemise hooaja lõpu tähistamine pannikoogipeoga tipitelgis. Turba Raamatukogu. Foto: Elen Turi

2 Lugemismängu Laste-Raamatu-Suvi 2019 lõpupidu, külas Anti Saar. Võrumaa Keskraamatukogu lasteosakond. Foto: Helle Laanpere

3 2020. aasta suvelugemise hooaja lõpetamine. Viimsi Raamatukogu lasteteenindus. Foto: Sandra Rohesalu

4 2016. aasta suvelugemise hooaja lõpupidu, külas Marko Kaldur oma koera Tähekiirega. Turba Raamatukogu. Foto: Elen Turi

Suviste lugemisprogrammide populaarsust kinnitab ka Harju maakonnaraamatukogu lasteteeninduse peaspetsialisti Varje Mägi 2020. aastal ellu viidud idee kanda käimasolevad suvelugemised kõigile kättesaadavale virtuaalsele kaardile. Algselt vaid Harjumaad hõlmanud, kasvas see kiiresti üle Eesti. Mägi sõnul oli kaardi koostamise põhjuseks lugeja heaolu – suveks vanavanemate juurde või suvekodusse sõitnud lapsel võiks olla võimalus arvutist vaadata, kas kohalikus raamatukogus on lastele midagi toimumas. Kaart on ühtlasi ideepangaks igale raamatukoguhoidjale: klõpsates kaardile kantud raamatukogule, on võimalus liikuda edasi raamatukogu kodulehele, kust saab aimu kolleegide tehtust ja küllap ka mõtteid edaspidiseks. Infot saab jooksvalt lisada ja nii on terve suve vältel võimalik lasta oma raamatukogu kaardile märkida. 2021. aasta kaarti ehib üsna suur valik suvist lugemisprogrammi läbi viinud raamatukogudest. Varje Mägi ergutab kõiki oma osalusest talle teada andma, selleks piisab vaid internetiaadressi jagamisest raamatukogu kodulehel või Facebooki lehel olevale infole.

Loodetavasti kinnitab ülaltoodu kõikidele suvelugemisprogramme korraldavatele raamatukogudele, et nad teevad õiget asja. Ehk andis loetu juurde uusi mõtteid ja lähenemisviise või innustas neid, kes veel programmiga kokku pole puutunud, sellega algust tegema. Selge on üks – suvelugemisprogrammist on rõõmu nii raamatukogutöötajatel kui ka lastel endil! 🐾

Küsimustele vastasid Emmaste Raamatukogu, Harju Maakonnaraamatukogu, Jõhvi Keskraamatukogu, Järvamaa Keskraamatukogu, Jüri Raamatukogu, Käina Raamatukogu, Kärkla Linnaraamatukogu, Lähte Ühisraamatukogu, Põlva Keskraamatukogu, Riisipere Raamatukogu, Saverna raamatukogu, Tartu Linnaraamatukogu, Tartu Linnaraamatukogu Tammelinna harukogu, Turba Raamatukogu, Valga Keskraamatukogu, Viimsi Raamatukogu, Viljandi Linnaraamatukogu ja Võrumaa Keskraamatukogu.